

การออกแบบตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์อย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

An Engaging Logo and Packaging Design: The Case Study of Sang Tawan Community Enterprise Group, Sam Khok District, Pathum Thani Province

ธันย ชาญกิจชัย¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประเภทผลิตภัณฑ์จากกระดาษฟางข้าว และทำการคัดเลือกเพื่อนำไปออกแบบบรรจุภัณฑ์ 2) เพื่อออกแบบตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ตัวแทนกลุ่มผู้ผลิต ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด นักพัฒนาชุมชน ผู้ผลิต และผู้บริโภค รวมจำนวน 110 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลจากการวิจัยพบว่า การออกแบบตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์อย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ประเภทผลิตภัณฑ์จากกระดาษฟางข้าว และการคัดเลือกเพื่อนำไปออกแบบบรรจุภัณฑ์ ได้จากการสำรวจ และสัมภาษณ์ ตัวแทนกลุ่ม และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์โดยการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมต่อการนำไปออกแบบบรรจุภัณฑ์ ส่วนที่ 2 การออกแบบตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่ต้องการพัฒนา รวมถึงความต้องการของชุมชนไปทำการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group) และนำข้อมูลที่ได้นำมาสรุปในรูปแบบ Mood Board ส่วนที่ 3 การประเมินความพึงพอใจต่อตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน ผู้วิจัยได้แบ่งการประเมินออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการใช้งาน 2) ด้านการปกป้อง 3) ด้านการส่งเสริมการขาย โดยภาพรวมของการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.43$) (S.D.= 0.82)

คำสำคัญ: 1.การออกแบบ 2.ตราสัญลักษณ์ 3.บรรจุภัณฑ์

¹ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระราชูปถัมภ์

Abstract

This research aims to 1) study the types of products made of straw paper and integrate them into the packaging design process, 2) design the logo and packaging for Sang Tawan Community Enterprise Group, and 3) measure the satisfaction towards the logo and packaging designed for Sang Tawan Community Enterprise Group. A total of 110 group representatives, design experts, marketing experts, community developers, producers, and consumers join this study as a sample group. The research methods employed here are the interview, the evaluation form designed by an expert, and the questionnaire. The statistical results are calculated in percentage, mean (X), and standard deviation. The study of an Engaging Logo and Packaging Design: The Case Study of Sang Tawan Community Enterprise Group, Sam Khok District, Pathum Thani Province consists of three parts. First, the types of products made of straw paper and the selection of products for a packaging design are decided by a survey and an interview with group representatives. The results from the survey are analyzed by employing a focus group method in order to select the eligible product to continue to the packaging design phase. The second is a logo and packaging design for Sang Tawan Community Enterprise Group. In this part, the researcher conducts a focus group, taking the needs of the community in mind. The results are translated into a mood board. For the third part, the satisfaction survey on the logo and packaging design for Sang Tawan Community Enterprise Group is divided into three aspects which are 1) the practicality, 2) the protection, and 3) the marketing value. The overall result of the satisfaction survey is high ($X=4.43$) ($S.D.= 0.82$).

KEYWORDS: 1. Design 2. Logo 3. Packaging

บทนำ

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหจักรีสิรินธร มหาวชิราลงกรณวรราชภักดี สิริกิจการิณีพิร ยพัฒน์ รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ) เป็นอีกหนึ่งโครงการที่เกิดจากพระราช ปณิธานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (ในหลวงรัชกาลที่ 9) ที่ทรงมีสายพระเนตรอันยาวไกล และทรงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ พันธุกรรมพืชและทรัพยากรต่าง ๆ ทางธรรมชาติ ที่มีอยู่ภายในประเทศ ทั้งยังทรงพระราชทานแนวทาง

ในการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช และทรัพยากรทางธรรมชาติต่าง ๆ ผ่านโครงการในพระราชดำริ เช่น การทดลองปลูกป่าสาธิตในปี พ.ศ. 2504 โดยพระองค์ทรงได้นำเมล็ดต้นยางนาซึ่งเก็บได้จากอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ไปเพาะเมล็ดในเขตพระราชฐานพระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล จากนั้นทรงได้นำต้นยางนาดังกล่าวที่ได้จากการเพาะเมล็ด ไปทรงทดลองปลูกในแปลงป่าสาธิต จำนวน 1,250 ต้น ใกล้กับพระราชตำหนักเรือนต้นสวนจิตรลดา

ต่อมาเกิดวิกฤตการณ์ทำให้ต้นยางในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เกิดการสูญพันธุ์ แต่ด้วยการทดลองปลูกป่าสาธิตของพระองค์ทำให้ต้นยางนาดังกล่าวยังคงถูกอนุรักษ์ไว้ในแปลงป่าสาธิตภายในสวนจิตรลดา ต่อมาพระองค์ทรงได้มีพระราชดำริ โดยให้นำพรรณไม้จากทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ มาปลูกไว้ภายในสวนจิตรลดา เพื่อเป็นการอนุรักษ์และเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนิสิตนักศึกษา นอกจากการปลูกป่าสาธิต พระองค์ยังทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในประเทศ เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำ การพัฒนาดิน และการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เป็นต้น โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี แผนแม่บท อพ.สร ระยะ 5 ปีที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2559 – กันยายน 2564 (2560 : 1-22) นอกจากนี้โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริยังมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ให้กับประชาชนชาวไทย และเข้าใจหลักใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างมีวิจารณ์ญาณซึ่งจะนำไปสู่ความมั่นคงทางด้านทรัพยากรทางธรรมชาติสืบต่อไป

และเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ของโครงการ จึงได้มีการจัดทำแผนการดำเนินงานตามแผนแม่บท อพ.สร ระยะ 5 ปีที่ 6 โดยมีกิจกรรม 8 กิจกรรม ที่อยู่ภายใต้ 3 กรอบการดำเนินงาน และ 3 ฐานทรัพยากร ได้แก่ ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา และในกิจกรรมที่ 4 ของแผนงานได้มีการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร โดยให้ อพ.สร เป็นที่ปรึกษาประสานงาน ร่วมมือส่งเสริมและทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการดำเนินงานด้านวิชาการและการวิจัย ร่วมกับหน่วยงานที่สนองพระราชดำริ เช่นมหาวิทยาลัยต่าง ๆ กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมป่าไม้ ศูนย์พันธุ์วิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ฯลฯ จากนั้นหน่วยงานดังกล่าวได้กระจายแนวคิดของโครงการลงสู่ชุมชน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และใช้เป็นแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่ภายในชุมชน วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เป็นหนึ่งในวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับเอาแนวคิดจากโครงการดังกล่าวมาปรับใช้ เนื่องจากผลิตภัณฑ์ของทางกลุ่มส่วนใหญ่ทำจาก “ฟางข้าว” ซึ่งเป็นวัสดุจากธรรมชาติที่ได้จากกระบวนการการแยกเมล็ดข้าวออกจากต้น จากนั้นทางกลุ่มได้นำฟางข้าวไปผ่านกรรมวิธีเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์กระดาษ และได้นำไปประดิษฐ์เป็นดอกไม้ประเภทต่าง ๆ โดยดอกไม้ประเภทแรกที่ทางกลุ่มได้ประดิษฐ์ขึ้นคือ “ดอกดารารัตน์” ซึ่งเป็นดอกไม้ที่ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงโปรด ปัจจุบันทางกลุ่มได้พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้จากกระดาษจากฟางข้าวให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น รวมถึงได้พัฒนากระบวนการให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

แต่ทางกลุ่มยังขาดซึ่งตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ที่เป็นสิ่งสำคัญต่อการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับ ชลธิศ ดาราวงษ์ (2558: 96) กล่าวว่า คำว่า “ตราสินค้า (Brand Identity)” หมายถึงการมีตัวตนให้คนจดจำได้มองเห็นรู้สึกถึงความแตกต่างเมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าและบริการที่มีรูปแบบคล้ายกันของคู่แข่งในตลาด เอกลักษณ์ตราสินค้าจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างตราสินค้าเพื่อจะให้มีจุดเด่นที่สำคัญที่สุดเพียงจุดเดียว ทั้งยังสอดคล้องกับ แนวคิดการออกแบบบรรจุภัณฑ์ (2552: 1) กล่าวว่า ปัจจุบันการแข่งขันทางการตลาดของสินค้าต่าง ๆ สูงมาก สินค้าชนิดเดียวกันคุณสมบัติเหมือนกัน ราคาใกล้เคียงหรือเท่ากัน แต่ยอดขายอาจต่างกัน ซึ่งความแตกต่างนี้มีปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ความโดดเด่นของแพ็คเกจของสินค้านั้น ๆ

จากประเด็นดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีแนวคิดที่จะพัฒนาตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์สัมพันธ์กับกลุ่ม และส่งเสริมการขาย เนื่องจากทั้งตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ที่ดีจะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือให้กับตัวผลิตภัณฑ์ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค นอกจากนี้การออกแบบตราสัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์ชุมชนยังสามารถนำไปใช้เพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้กับชุมชนได้อีกทางหนึ่ง ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความมุ่งหวังว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาจะยกระดับให้กับผลิตภัณฑ์จากกระดาสฟางข้าวของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน อำเภอสามโคกจังหวัดปทุมธานี ให้สามารถแข่งขันต่อไปได้ในระดับสากล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประเภทผลิตภัณฑ์จากกระดาสฟางข้าว และทำการคัดเลือกเพื่อนำไปออกแบบบรรจุภัณฑ์
2. เพื่อออกแบบตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน

กรอบแนวคิด

การออกแบบตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์อย่างมีส่วนร่วมวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ใช้กรอบแนวคิดซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. การคัดเลือกผลิตภัณฑ์เพื่อนำไปออกแบบบรรจุภัณฑ์ ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดในการคัดเลือกผลิตภัณฑ์เพื่อทำการออกแบบบรรจุภัณฑ์ของ ชูชัย สมितिไกร (2557: 109) กล่าวว่า หากผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจหลังจากได้ใช้สินค้าหรือบริการหนึ่ง ๆ ก็มีความเป็นไปได้สูงที่จะมีการซื้อซ้ำ (Repeat Purchase) เกิดขึ้น และหากการซื้อซ้ำต่อมามากครั้งยังนำไปสู่ความพึงพอใจ

ก็เป็นไปได้สูงที่ผู้บริโภคจะเกิด “ความภักดีต่อตราสินค้า (Brand Loyalty)”

2. การออกแบบตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ ผู้วิจัยแบ่งกรอบแนวคิดออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

2.1 การออกแบบตราสัญลักษณ์ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดของ อารยะ ศรีภักย์ณบุตร (2550 : 61) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบที่นักออกแบบสามารถสร้างหรือเลือกใช้ได้นั้นแบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) องค์ประกอบพื้นฐานด้านการออกแบบ 2) องค์ประกอบที่เป็นตัวอักษร 3) องค์ประกอบที่เป็นภาพและองค์ประกอบอื่น ๆ

2.2 การออกแบบบรรจุภัณฑ์ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดของ สุดาพร กุลชลบุตร (255 7: 149-151) กล่าวไว้ว่า ปัจจุบันหีบห่อไม่ได้มีหน้าที่เพียงแค่เป็นสิ่งปกป้องสินค้าเพียงอย่างเดียว แต่มีหน้าที่ดังต่อไปนี้ 1) บรรจุและปกป้องผลิตภัณฑ์ (Contain and Protect items) 2) สื่อสารเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ (Communicate contain of the product) 3) ช่วยให้เกิดความสะดวกต่อการใช้งาน (Make the product convenient to use) 4) ช่วยในด้านการกระบวนการจัดจำหน่าย (Assist to selling process) 5) ป้องกันการใช้อย่างผิดประเภทหรือวัตถุประสงค์ (Protect against misuse) 6) ไม่ทำลายสภาพแวดล้อม (Protect Environment) 7) สร้างความสวยงามและดึงดูดใจผู้บริโภค (Beautiful and Attractive) 8) ให้ข้อมูลที่จำเป็นและเหมาะสม (Provide necessary information)

3. การประเมินความพึงพอใจต่อตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดของ พรสรวง วงศ์สิงห์ทอง (2550: 176-179) มาสรุปเพื่อประเมินความพึงพอใจทั้ง 3 ด้านได้แก่ 1) การใช้ผลิตภัณฑ์ 2) ลักษณะทางกายภาพในการใช้งาน 3) ความเป็นเอกลักษณ์ในหมู่คู่แข่ง

วิธีการดำเนินการวิจัย

การออกแบบตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์อย่างมีส่วนร่วมวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์และการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group) เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากบุคคลที่มีส่วนร่วมในการพัฒนา และร่วมกันวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ในการออกแบบตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์อย่างมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1.1 กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 2 ท่าน ได้แก่ ประธานกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม

1.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ 2 ท่าน/ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด 2 ท่าน/นักพัฒนาชุมชน 1 ท่าน /ผู้บริโภค 2 ท่าน /ผู้ผลิต 1 ท่าน

1.3 กลุ่มผู้ประเมินความพึงพอใจ ได้แก่ กลุ่มผู้บริโภคสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ภายในจังหวัดปทุมธานีและพื้นที่ใกล้เคียง จำนวน 100 คน

2. ขอบเขตของการวิจัย

การออกแบบตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์อย่างมีส่วนร่วมวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

2.1 เพื่อศึกษาประสิทธิผลผลิตภัณฑ์จากกระดาษฟางข้าวและทำการคัดเลือกเพื่อนำไปออกแบบบรรจุภัณฑ์ ในการศึกษาผลิตภัณฑ์จากกระดาษฟางข้าวที่มีความเหมาะสมต่อการนำไปออกแบบบรรจุภัณฑ์ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด 2 ท่าน นักพัฒนาชุมชน 1 ท่าน ผู้บริโภค จำนวน 2 ท่าน และตัวแทนกลุ่ม 2 ท่าน

2.2 เพื่อออกแบบตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน ในการออกแบบตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ซึ่งถูกประเมินโดย ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบจำนวน 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดจำนวน 2 ท่าน นักพัฒนาชุมชน 1 ท่าน ผู้บริโภค จำนวน 2 ท่าน ผู้ผลิต 1 ท่าน และตัวแทนกลุ่ม 2 ท่าน

2.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มผู้บริโภคสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดปทุมธานีรวมถึงพื้นที่ใกล้เคียง จำนวน 100 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไว้ดังนี้

3.1 แบบสัมภาษณ์ เพื่อคัดเลือกรูปแบบตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการออกแบบขึ้นมาใหม่ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ 2 ท่าน/ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด 2 ท่าน/นักพัฒนาชุมชน 1 ท่าน/ผู้บริโภค 2 ท่าน/ผู้ผลิตจำนวน 1 ท่าน และตัวแทนกลุ่ม 2 ท่าน

3.2 แบบประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการออกแบบขึ้นมาใหม่ ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน (ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการตลาด 2 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์และตราสัญลักษณ์ 1 ท่าน)

3.3 แบบสอบถาม ในการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ใหม่ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภค ได้แก่ ด้านการใช้งาน ด้านการปกป้องและด้านส่งเสริมการขาย โดยข้อคำถามทั้ง 9 ข้อ ได้ถูกสรุปค่าความพึงพอใจแบบสอบถาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการตลาด และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์และตราสัญลักษณ์ จำนวน 3 ท่าน มีค่า $IOC = 0.78$ และกลุ่มที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ กลุ่มผู้บริโภคสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดปทุมธานีรวมถึงพื้นที่ใกล้เคียง จำนวน 100 คน (Accidental Sampling)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ใหม่ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยใช้หลักการวิเคราะห์ทางเลขคณิต เพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

และทำการสรุปผลการวิเคราะห์โดยการบรรยายและนำเสนอผลในรูปแบบความเรียง โดยให้ผู้สอบถามเลือกตอบจากความต้องการ และกำหนดการแปลความตามค่าเฉลี่ยดังนี้

4.51-5.00	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
3.51-4.50	หมายถึง	เหมาะสมมาก
2.51-3.50	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
1.51-2.50	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
1.00-1.50	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

5. การออกแบบตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาการสัมภาษณ์และการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group) มาวิเคราะห์และสรุปเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมข้อมูลวิสัยทัศน์กลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จากการศึกษาประเภทผลิตภัณฑ์ที่ได้จากกระดาษฟางข้าวรวมถึงการศึกษาอัตลักษณ์ชุมชนร่วมกับการลงพื้นที่สำรวจ

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาประเภทผลิตภัณฑ์ที่ได้จากกระดาษฟางข้าวรวมถึงข้อมูลด้านอัตลักษณ์วิสัยทัศน์กลุ่มแม่บ้านแสงตะวันอำเภอสามโคกจังหวัดปทุมธานี นำมาทำการวิเคราะห์ โดยการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group) ซึ่งประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด 2 ท่าน ท่าน นักพัฒนาชุมชน 1 ท่าน ผู้บริโภค 2 ท่าน และตัวแทนกลุ่ม 2 ท่าน เพื่อทำการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมต่อการนำไปออกแบบบรรจุภัณฑ์

ขั้นตอนที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบสร้างภาพองค์ประกอบการออกแบบตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ และนำไปสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group) ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด 2 ท่าน นักพัฒนาชุมชน 1 ท่าน ผู้บริโภค 2 ท่าน และตัวแทนกลุ่ม 2 ท่าน เพื่อหาแนวทางในการออกแบบตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ซึ่งอยู่ในรูปแบบ (Mood Board)

ขั้นตอนที่ 4 นำผลสรุปจากการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group) มาใช้ในการทำแบบร่างตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ (Sketch Design)

ขั้นตอนที่ 5 นำแบบร่างตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ (Sketch Design) ไปทำการวิเคราะห์และคัดเลือกโดยการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group) ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด 2 ท่าน นักพัฒนาชุมชน 1 ท่าน ตัวแทนกลุ่ม 2 ท่าน ผู้บริโภค 2 ท่าน และผู้ผลิต 1 ท่าน

ขั้นตอนที่ 6 ทำการผลิตตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ต้นแบบ

ขั้นตอนที่ 7 นำต้นแบบตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ไปประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน (ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการตลาด 2 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ 1 ท่าน) ทำการปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 8 ทำการผลิตตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน

ขั้นตอนที่ 9 ประเมินความพึงพอใจต่อบรรจุภัณฑ์และตราสัญลักษณ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่ม
แม่บ้านแสงตะวัน

ขั้นตอนที่ 10 สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพจากกระดาดฟางข้าวและการคัดเลือกเพื่อนำไปออกแบบบรรจุภัณฑ์

จากการลงพื้นที่สำรวจเพื่อเก็บข้อมูลผลิตภัณฑ์จากกระดาดฟางข้าววิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้าน
แสงตะวัน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ควบคู่ไปกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปทำการสนทนา แบบกลุ่ม (Focus Group) ซึ่งมีผู้เข้าร่วมในการสนทนาทั้งหมด
9 ท่าน ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด 2 ท่าน นักพัฒนาชุมชน
1 ท่าน ผู้บริโภค 2 ท่าน และตัวแทนกลุ่ม 2 ท่าน เพื่อทำการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมต่อ
การนำไปออกแบบบรรจุภัณฑ์ จากการสนทนาดังกล่าวพบว่าผลิตภัณฑ์จากกระดาดฟางข้าวกลุ่ม
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน มีจำนวน 7 ประเภท ได้แก่ พานบายสี, พานแว่นฟ้า, พานพุ่ม
บูชาพระ, พานรูปเทียนแพ, พวงหรีดสำหรับงานพิธี, ดอกไม้สำหรับประดับตกแต่งสถานที่ และ
ดอกไม้จันทน์ และการวิเคราะห์ด้วยการสนทนาดังกล่าวพบว่าผลิตภัณฑ์จากกระดาดฟางข้าวทั้ง 7
ประเภทไม่มีการผลิตเพื่อรอจำหน่าย (made-to-stock) แต่เป็นการผลิตแบบตามคำสั่งซื้อ (made-to-order)
และจากการนำข้อมูลยอดการสั่งซื้อมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลด้านการผลิตพบว่า “ดอกไม้จันทน์”
เป็นผลิตภัณฑ์ที่มียอดการสั่งซื้อมากกว่าผลิตภัณฑ์ประเภทอื่นของทางกลุ่ม จากข้อมูลดังกล่าวผู้ร่วม
สนทนาแบบกลุ่มจำนวน 9 ท่าน เห็นพ้องกันว่า “ดอกไม้จันทน์” เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมทั้ง
ในด้านยอดขายและกระบวนการผลิต รวมถึงวัสดุที่ใช้ยังสามารถหาได้ภายในชุมชนซึ่งช่วยลดต้นทุน
ในการผลิต จากที่กล่าวในข้างต้นทำดอกไม้จันทน์มีความเหมาะสมต่อการนำไปออกแบบบรรจุภัณฑ์มาก
ที่สุด

ภาพที่ 1 ดอกไม้จันทน์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี
ที่มา : ธนัง ขาญกัญญ์, 2564

2. การออกแบบตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน

ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วนคือ

1) การออกแบบตราสัญลักษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านออกแบบได้สร้างภาพองค์ประกอบในการออกแบบตราสัญลักษณ์เพื่อใช้ในการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group) ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด 2 ท่าน นักพัฒนาชุมชน 1 ท่าน ผู้บริโภค 2 ท่าน และตัวแทนกลุ่ม 2 ท่าน ซึ่งได้ข้อสรุปดังนี้ ตราสัญลักษณ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน ควรนำเอาเอกลักษณ์ของท้องถิ่นรวมถึงเอกลักษณ์ของวัดไก่เตี้ยซึ่งเป็นสถานที่ตั้งของกลุ่มแม่บ้านแสงตะวันมาใช้ในการออกแบบ และควรนำเอา “รูปพระอาทิตย์” ซึ่งเคยถูกใช้ครั้งแรกในปี 2544 โดยคุณชม บุญบัวหลวง ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งกลุ่มแม่บ้านแสงตะวันและโดยได้นำเอา “รูปพระอาทิตย์” และคำว่า “แสงตะวัน” ซึ่งเป็นชื่อของหลานสาว มาใช้เป็นตราสัญลักษณ์และนำไปติดบนตัวผลิตภัณฑ์ของชุมชน ต่อมาเมื่อกลุ่มแม่บ้านแสงตะวันได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนในปี 2548 ทางกลุ่มได้ยกเลิกการใช้ “รูปพระอาทิตย์” และใช้เพียงแต่คำว่า “แสงตะวัน” แทนตราสัญลักษณ์มาจนถึงปัจจุบัน จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาทำการสรุปอยู่ในรูปแบบของ Mood Broad ดังภาพที่ 3 ที่แสดงถึงความต้องการที่มีต่อตราสัญลักษณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริพรรณ ปีเตอร์ (2549 : 205) ที่ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการออกแบบมีความสอดคล้องกับกระบวนการความคิดสร้างสรรค์เพื่อมุ่งค้นหาแนวทางแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุดและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการออกแบบ ภายใต้เงื่อนไขที่จำกัด

ภาพที่ 2 การสนทนาแบบ (Focus Group) เพื่อหาแนวทางในการออกแบบตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์
ที่มา : ธนัง ชาญกิจชัยญู, 2564

Mood Broad Concept : Nature and Contemporary Support Concept : ธรรมชาติกับวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและทันสมัย รวมกับเอกลักษณ์ของชุมชนและวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและทันสมัย			
Mood&Toon	Modern	Identities	Simple
Eliment of desing	Front	Picture	Color
	ส ว		

ภาพที่ 3 Mood Broad แสดงแนวคิดเบื้องต้นที่ได้จากการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group)
ที่มา : ธนัง ชาญกิจชัยญู, 2564

รูปแบบที่ 1

รูปแบบที่ 2

รูปแบบที่ 3

ภาพที่ 4 ต้นแบบตราสัญลักษณ์ จำนวน 3 แบบ

ที่มา : ธนัง ชาญกิจชัยโย, 2564

จากข้อมูลที่ได้จากการสนทนาระหว่างแบบกลุ่มซึ่งอยู่ในรูปแบบของ Mood Broad ดังภาพที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบได้นำข้อมูลดังกล่าวมาเข้าสู่กระบวนการออกแบบ (Sketch Design) ซึ่งทำให้ได้ต้นแบบตราสัญลักษณ์ จำนวน 3 รูปแบบ ดังภาพที่ 4 และนำต้นแบบตราสัญลักษณ์ดังกล่าวไปสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group) ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด 2 ท่าน นักพัฒนาชุมชน 1 ท่าน ผู้บริโภค 2 ท่าน ตัวแทนกลุ่ม 2 ท่าน และผู้ผลิต 1 ท่าน เพื่อคัดเลือกต้นแบบที่มีความเหมาะสมมากที่สุด จากการสนทนาดังกล่าว ผู้ร่วมสนทนา มีความคิดเห็นตรงกันว่าต้นแบบตราสัญลักษณ์รูปแบบที่ 3 มีความเหมาะสมมากที่สุด เนื่องจากองค์ประกอบภายในตราสัญลักษณ์ของรูปแบบที่ 3 เป็นไปตามข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล ดังภาพที่ 3 (Mood Broad) ทั้งยังได้นำเอาเจดีย์รูปทรงมอญของวัดโก่เตี้ยที่ตั้งอยู่ทางท้ายมาเป็นส่วนหนึ่งในตราสัญลักษณ์ รวมถึงการนำเอาเรือกระแซงซึ่งเป็นยานพาหนะที่แสดงถึงเอกลักษณ์ประจำถิ่นมาใช้ในการออกแบบตราสัญลักษณ์ อีกทั้งตำแหน่ง ขนาด และรูปแบบของตัวอักษรยังมีขนาดที่เหมาะสม อยู่ในตำแหน่งที่ชัดเจน รวมถึงรูปทรงของตราสัญลักษณ์ยังสามารถผลิตได้ง่าย และเหมาะสมต่อการนำไปใช้งาน ผู้เชี่ยวชาญได้นำต้นแบบตราสัญลักษณ์ รูปแบบที่ 3 ไปทำการประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มขนาดของคำว่า “Sang-Twan Group” เพื่อให้ผู้บริโภคซึ่งเป็นกลุ่มชาวต่างชาติสามารถเห็นได้ชัด เพื่อเป็นการรองรับกลุ่มค้าจากต่างประเทศ จากข้อเสนอแนะดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาทำการสรุปเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขตราสัญลักษณ์ ก่อนนำเข้าสู่กระบวนการผลิตในลำดับต่อไป

2) การออกแบบบรรจุภัณฑ์ผู้เชี่ยวชาญด้านออกแบบได้สร้างภาพองค์ประกอบในการออกแบบตราสัญลักษณ์เพื่อใช้ในการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group) ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด 2 ท่าน นักพัฒนาชุมชน 1 ท่าน ผู้บริโภค 2 ท่าน และตัวแทนกลุ่ม 2 ท่าน ซึ่งได้ข้อสรุปดังนี้ ปัจจุบันบรรจุภัณฑ์ที่ใช้สำหรับบรรจุดอกไม้จันทร์และผลิตภัณฑ์ประเภทอื่นของกลุ่มแม่บ้านแสงตะวันได้จากการนำกล่องเค้กขนาด 5 ปอนด์มาใช้ และสามารถมองเห็นผลิตภัณฑ์ที่อยู่ภายในได้จากด้านบน แต่จากการศึกษาพบว่ากล่องดังกล่าวไม่อำนวยความสะดวกต่อการเคลื่อนย้ายเนื่องจากบรรจุภัณฑ์ไม่มีหูจับและตัวกล่องมักจะเกิดการความเสียหายจากการขนส่งจากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาทำการสรุปเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบซึ่งอยู่ในรูปแบบของ

ยังไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม ผู้เชี่ยวชาญได้นำต้นแบบบรรจุภัณฑ์ รูปแบบที่ 1 ไปทำการประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการเสริมความแข็งแรงตรงกันบรรจุเพื่อ ป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดจากการใช้งาน และยังเป็นการเสริมความแข็งแรงให้กับบรรจุภัณฑ์จาก ข้อเสนอแนะดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาทำการสรุปเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขบรรจุภัณฑ์ ก่อนนำเข้าสู่กระบวนการผลิตในลำดับต่อไป

ภาพที่ 7 ตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์กลุ่มแม่บ้านแสงตะวันที่ได้พัฒนาขึ้นมาใหม่
ที่มา : ธนัช ชาญกิจชัยบุญ, 2564

3.การประเมินความพึงพอใจต่อตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้าน
แสงตะวัน ผลการประเมินผลความพึงพอใจที่มีต่อตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ โดยกลุ่มผู้บริโภค
สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 100 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถาม	ความถี่	ร้อยละ
1.เพศ - ชาย	48	48
- หญิง	52	52
รวม	100	100
2. อายุ - ต่ำกว่า 20 ปี	3	3
- 21 ปี - 30 ปี	21	21
- 31 ปี - 40 ปี	51	51
- 41 ปี - 50 ปี	16	16
- 50 ปีขึ้นไป	9	9
รวม	100	100
3. การศึกษา - น้อยกว่าปริญญาตรี	56	56
- ปริญญาตรี	42	42
- มากกว่าปริญญาตรี	2	2
รวม	100	100

รวม	100	100
4. รายได้		
- ต่ำกว่า 10,000	2	2
- 10,001-15,000	19	19
- 15,001-20,000	32	32
- 20,000 ขึ้นไป	47	47
รวม	100	100
5. ความถี่ในการบริโภคผลิตภัณฑ์		
- ซื้อเป็นประจำ	26	26
- ซื้อเป็นครั้งคราว	63	63
- ไม่เคยซื้อเลย	11	11
รวม	100	100

จากตารางที่ 1 แสดงข้อมูลพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน ซึ่งจำแนกผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็นทั้งหมด 5 ด้านได้แก่ 1) ด้านเพศ โดยเพศชายคิดเป็นร้อยละ 48 เพศหญิงคิดเป็น ร้อยละ 52 2) ด้านอายุ อายุต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 3 อายุอยู่ระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 21 อายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 51 อายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 16 อายุอยู่ 50 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 9 3) ด้านการศึกษา น้อยกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 56 ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 42 มากกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 2 4) ด้านรายได้ ต่ำกว่า 10,000 คิดเป็นร้อยละ 56 รายได้ 10,001-15,000 คิดเป็นร้อยละ 19 รายได้ 15,001-20,000 คิดเป็นร้อยละ 32 รายได้ 20,000 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 47 5) ด้านความถี่ในการบริโภคผลิตภัณฑ์ ซื้อเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 26 ซื้อเป็นครั้งคราว คิดเป็นร้อยละ 63 ไม่เคยซื้อเลย คิดเป็นร้อยละ 11

ตารางที่ 2 ประเด็นการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นมาใหม่

รายการประเมิน	N=100		ระดับความพอใจ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการใช้งาน			
1.1 ง่ายต่อการใช้งาน	4.45	0.78	มาก
1.2 สะดวกต่อการเก็บรักษา	4.44	0.77	มาก
1.3 สะดวกต่อการขนส่ง	4.51	0.71	มากที่สุด
ผลรวมด้านการใช้งาน	4.47	0.75	มาก
2. ด้านการปกป้อง			
2.1 วัสดุที่ใช้เหมาะสมต่อการใช้งาน	4.42	0.80	มาก
2.2 โครงสร้างบรรจุภัณฑ์มีความแข็งแรง	4.47	0.75	มาก
2.3 ขนาดบรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสม	4.45	0.78	มากที่สุด
ผลรวมด้านการปกป้อง	4.48	0.78	มาก

รายการประเมิน	N=100		ระดับความ พอใจ
	$\bar{X}$	S.D.	
3. ด้านการส่งเสริมการขาย			
3.1 ตราสัญลักษณ์แสดงถึงเอกลักษณ์ชุมชน	4.33	0.92	มาก
3.2 บรรจุภัณฑ์ที่มีสีสันสวยงาม	4.35	0.92	มาก
3.3 รูปทรงบรรจุภัณฑ์มีความร่วมสมัย	4.37	0.91	มาก
ผลรวมด้านการส่งเสริมการขาย	4.35	0.92	มาก
รวม	4.43	0.82	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงประเด็นการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ โดยภาพรวมของบรรจุภัณฑ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.43$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.= 0.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการใช้งานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.= 0.75$) ด้านการปกป้องอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.48$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.= 0.78$) ด้านการส่งเสริมการขาย ($\bar{X}=4.35$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.= 0.92$)

สรุปและอภิปรายผล

ข้อมูลจากการพัฒนาตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ข้อ ดังนี้

1. การศึกษาประเภทผลิตภัณฑ์จากกระดาษฟางข้าวและทำการคัดเลือกเพื่อนำไปออกแบบบรรจุภัณฑ์ มณฑล ศาสนนันท์ (2550 : 29) ได้กล่าวว่า วิธีการเลือกแนวคิดที่ดีที่สุดมีหลายวิธี ได้แก่ ให้ลูกค้าหรือบุคคลภายนอกเลือกให้หัวหน้าทีมออกแบบเป็นผู้เลือก เลือกตามความรู้สึก เลือกโดยการลงคะแนนเสียง จากการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสัมภาษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชนกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน และนำข้อมูลของผลิตภัณฑ์ที่ถูกผลิตขึ้นจากกระดาษฟางข้าวทั้ง 7 ประเภท ไปทำการวิเคราะห์และแปลผลโดยการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group) ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด 2 ท่าน นักพัฒนาชุมชน 1 ท่าน ผู้บริโภค 2 ท่าน และตัวแทนกลุ่ม 2 ท่าน จนทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ดอกไม้จันทน์ที่มีความเหมาะสมทั้งในเรื่องของยอดการสั่งซื้อรวมทั้งได้ยังได้รับคะแนนเสียงจากผู้ร่วมสนทนามากกว่าผลิตภัณฑ์ประเภทอื่น ๆ นอกจากนี้การสนทนาดังกล่าวยังแสดงให้เห็นถึงการทำงานกันอย่างมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน และมหาวิทยาลัย ซึ่งส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ซึ่งนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายร่วมกันตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดเอาไว้

2. การออกแบบตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน ผู้วิจัย

ได้แบ่งผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน 1) การออกแบบตราสัญลักษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านออกแบบได้สรุปข้อมูลจากการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group) ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด 2 ท่าน นักพัฒนาชุมชน 1 ท่าน ผู้บริโภค 2 ท่าน ตัวแทนกลุ่ม 2 ท่าน และผู้ผลิต 1 ท่าน โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาทำการสรุปอยู่ในรูปแบบของ Mood Board ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยในการกำหนดทิศทางในการออกแบบตราสัญลักษณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ เอลเลน ลัปตัน (2560 : 14) ได้กล่าวไว้ว่า การทำเท็มเพลตนั้น จะช่วยรวบรวมสิ่งที่เป็แรงบันดาลใจได้เป็นอย่างดี และยังช่วยพัฒนามุมมอง ไอเดียที่ใช้ในงานออกแบบ นักออกแบบจะใช้เท็มเพลตนี้ในการตรวจสอบสิ่งที่รวบรวมมา ไม่ว่าจะเป็นงานวิจัยการคิดแบบภาพ, ภาพร่าง, บทสัมภาษณ์, รูปแบบองค์ประกอบ, วัสดุที่จะใช้ การนำมาจัดเรียงเป็นคอลัมน์นั้น เป็นการช่วยสรุปความคิดในการออกแบบเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ จนทำให้ได้ตราสัญลักษณ์ที่สื่อถึงเอกลักษณ์ของกลุ่มแม่บ้านแสงตะวันอย่างครบถ้วน รวมถึงสีสันทียังมีสวยงาม นอกจากนี้ตราสัญลักษณ์ที่ไดยังเป็นสิ่งที่แสดงความน่าเชื่อถือให้กับตัวผลิตภัณฑ์ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ทั้งนี้รูปทรงของตราสัญลักษณ์ที่ไดยังสามารถนำไปปรับใช้กับงานประเภทต่าง ๆ ของชุมชนได้เป็นอย่างดี 2) การออกแบบบรรจุภัณฑ์ผู้เชี่ยวชาญด้านออกแบบได้ทำการสรุปข้อมูลที่ได้จากการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group) ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด 2 ท่าน นักพัฒนาชุมชน 1 ท่าน ผู้บริโภค 2 ท่าน ตัวแทนกลุ่ม 2 ท่าน และผู้ผลิต 1 ท่าน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาทำการสรุปอยู่ในรูปแบบของ Mood Board ซึ่งทำให้เห็นถึงภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ซึ่งสอดคล้องกับ ภาวนา อรัญญิก และบัณฑิต โชคสิทธิกร (2551 : 151) ได้กล่าวไว้ว่า โดยพื้นฐานบรรจุภัณฑ์จะทำหน้าที่ในการตอบโจทย์ของผู้บริโภค ทั้งด้านความสะดวกสบาย ทั้งด้านการใช้งาน การพกพา การเก็บรักษา ทั้งนี้ Mood Board ยังแสดงให้เห็นถึง ภาพปัจจัยที่ต้องนำมาพัฒนาในตัวบรรจุภัณฑ์ ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงลำดับขั้นตอนในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์กันอย่างมีส่วนร่วม จนทำให้ได้บรรจุภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมทั้งในเรื่องความสวยงาม ขนาด รูปทรง การใช้งาน และการขนส่ง ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดเอาไว้

3.การประเมินความพึงพอใจต่อตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแสงตะวันอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ที่ได้พัฒนาขึ้นมาใหม่โดยกลุ่มผู้ประเมิน ได้แก่ กลุ่มผู้บริโภคสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ภายในจังหวัดปทุมธานีรวมถึงพื้นที่ใกล้เคียง จำนวน 100 คน โดยเป็นการประเมินความพึงพอใจ ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้งาน ด้านการปกป้อง และด้านการส่งเสริมการขาย ซึ่งสอดคล้องกับ สมพงษ์ เพ็ญอารมณ (2550 : 9) กล่าวไว้ว่า การบรรจุภัณฑ์ (Packaging) คือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดกระบวนการตลาด ในการวัดชนิดใดใดชนิดหนึ่ง มาสร้างสรรค้ภาชนะบรรจุภัณฑ์หรือหีบห่อให้กับผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ปกป้องความเสียหายของผลิตภัณฑ์รักษาคุณภาพเกิดความสะดวกในการใช้สอย สะดวกในการขนส่งและเพื่อการสื่อสารต่าง ๆ การตลาด ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.43) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการใช้งาน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.47) รองลงมาคือ

ด้านการปกป้อง อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.48) และด้านการส่งเสริมการขายอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.35)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะและแนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ในส่วนการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้กับกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยพบว่าหากทางกลุ่มสามารถพัฒนาเนื้อกระดาษฟางข้าวให้มีความแข็งแรงจนสามารถนำไปขึ้นรูปเป็นบรรจุภัณฑ์ไว้ใช้ภายในกลุ่มได้จะสามารถช่วยลดต้นทุนในการผลิตในกับทางกลุ่มได้อีกทางหนึ่ง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในครั้งต่อไป เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักของกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน คือกระดาษฟางข้าว ควรศึกษาวิธีการนำตราสัญลักษณ์ที่ได้ทำการออกแบบขึ้นมาใหม่มาปรับใช้กับกระดาษฟางข้าวเพื่อสร้างเป็นเอกลักษณ์ให้กับกระดาษฟางข้าว นอกจากนี้ควรศึกษาด้านการตลาด และช่องทางการจัดจำหน่ายเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากกระดาษฟางข้าวของกลุ่มแม่บ้านแสงตะวันต่อไป

3. การส่งมอบตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ใหม่ให้กับกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในทั้งด้านการค้า และด้านการประชาสัมพันธ์ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอพระเจ้าน้ำที่ ๆ มีส่วนร่วมกับงานวิจัยในครั้งนี้ และขอพระคุณกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านแสงตะวันที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีจนงานวิจัยในครั้งนี้ประสบผลสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

กองบรรณธิการ เพชรกระรัต. (2552). แนวคิดการออกแบบบรรจุภัณฑ์, กรุงเทพฯ : เพชรกระรัต

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ). (2560). แผนแม่บท โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ) ระยะ 5 ปีที่ 6 (ตุลาคม พ.ศ.2559 – กันยายน 2564), กรุงเทพฯ : สยามพริ้นท์.

ชลธิศ ดาราวงษ์. (2558). การจัดการผลิตภัณฑ์และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่, กรุงเทพฯ : ธนาเพลส.

ชูชัย สมิทธิไกร. (2557). พฤติกรรมผู้บริโภค, กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณธกร อุไรรัตน์. (2560). การออกแบบบรรจุภัณฑ์ สำหรับข้าวเจ้ากขย เส้าให้จังหวัดสระบุรี, วารสาร

วิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2560), หน้า 193.

ภาวนา อรัญญิก และบัณฑิต โชคสิทธิกร. (2551). marketing & strategy. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์มติชน

มณฑล ศาสนนันท์. (2550). การออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างนวัตกรรมและวิศวกรรมยั่งยืน,
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สมพงษ์ เฟื่องอารมย์. (2550). บรรจุภัณฑ์กับการส่งออก, กรุงเทพฯ : จามจุรีโปรดักท์.

สุดาพร กุลชลบุตร. (2557). หลักการตลาดสมัยใหม่, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

อารยะ ศรีกัลยาณบุตร. (2550). การออกแบบสิ่งพิมพ์, กรุงเทพฯ : วิสคอมเซ็นเตอร์.

เอลเลน ลัปตัน. (2560). GRAPHIC DESIGN THE NEW BASICS. แปลโดย สหัทธน์ วชิระนาสกุล.
นนทบุรี : ไอดีซี